

Голові Разової спеціалізованої вченої ради ID 8842
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
доктору педагогічних наук,
професору Данилевич М. В.

Відгук

офіційного опонента, кандидата наук з фізичного виховання і спорту, доцента
Бондарчук Наталії Яківни
на дисертаційну роботу **Кухар Мар'яни Михайлівни** за темою «**Корекція функціонального стану студентів підготовчої медичної групи**», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

1. Актуальність теми роботи

Актуальність теми дисертаційного дослідження ґрунтується на необхідності розроблення нових науково-методичних інструментів покращення здоров'я молодого покоління як генофонду української нації, що вказує на велику соціальну значимість поставленої проблеми. Серед причин погіршення здоров'я студентів виділені знижена рухова активність, психоемоційні перенапруження і стресові ситуації, нерациональне харчування, спадковий фактор, чинники впливу антропогенного середовища. Станом на зараз студенти підготовчої медичної групи за курсом фізичної культури в закладах вищої освіти навчаються разом зі студентами основної медичної групи, що створює певні труднощі при викладанні, враховуючи загалом нижчий рівень фізичного розвитку та фізичної підготовленості перших.

Для уникнення цих труднощів і сприяння вирішенню завдань оздоровлення молоді потрібна розробка нових програм і практичних рекомендацій щодо проведення занять з фізичної культури зі студентами, які належать до підготовчої медичної групи. Це обумовлює своєчасність та актуальність проведеного дисертаційного дослідження.

2. Зміст роботи, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертаційна робота складається з анотації, змісту, переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. В ній вміщено 28 таблиць та 11 рисунків. Список використаних джерел включає 211 найменувань, з яких 26 – латиномовні. Загальний обсяг дисертації становить 240 аркушів, основний текст викладено на 172 сторінках.

У вступі авторкою чітко визначено методичну і теоретичну основу

дослідження, на основі якої було поставлено і досягнуто його мету – науково обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити ефективність програми корекції функціонального стану студентів підготовчої медичної групи засобами фізичного виховання, а також усі структурні компоненти дослідження; обґрунтовано наукову новизну та визначено практичну значимість отриманих результатів.

Перший розділ «Теоретико-методичні засади організації фізичного виховання у підготовчій медичній групі в умовах сьогодення» містить результати аналізу та узагальнення наукових досліджень українських і закордонних учених за темою дисертації. В ньому аналізуються наукові праці, присвячені наявним дослідженням морфофункціонального стану студентів, відзначено низьку ефективність занять з фізичної культури, під час якого не досягається розвивального, тренувального та оздоровчого ефекту, вказано на передумови корекції функціонального стану юнаків і дівчат. Авторка висвітлила особливості занять з фізичної культури в підготовчих медичних групах у закладах вищої освіти, торкнувшись проблем фізичного виховання студентів, які перенесли захворювання або мають вади фізичного розвитку чи відхилення у стані здоров'я. Розглянуто питання мотивації студентів підготовчої медичної групи до фізичного виховання, охарактеризовано сучасні тенденції динаміки змін у структурі мотивації до занять фізичною культурою студентів різних відділень (основного, спеціального, спортивного) вишів. Увагу здобувачки привернула суперечність між відхиленнями у стані здоров'я студентів та відсутністю спеціально розроблених для них профільним міністерством програм з фізичної культури.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» представлено методологію дослідження, подано інформацію про його учасників, наведено опис етапів його організації. Варто відзначити дуже широкий спектр застосованих методів, включно з теоретичними, документальними, соціологічними, медико-біологічними, педагогічними, математико-статистичними методами, а також докладний опис тестів на визначення рівня фізичної підготовленості зі шалами оцінювання результатів у балах. Заслугує на увагу також обширна база дослідження, яка охоплює всі регіони України, адже в дослідженні брали участь студенти, котрі навчаються в чотирьох закладах вищої освіти на Заході (Дрогобич), Півдні (Херсон), Сході (Харків) і Півночі (Глухів) нашої держави.

У третьому розділі «Стан здоров'я та мотивація студентів підготовчої медичної групи до занять з фізичного виховання» представлено результати констатувального експерименту. Виявлено, що провідними мотивами до фізкультурних занять є для студентів складання заліків з дисципліни, зміцнення здоров'я і бажання мати гарну статуру. Загалом це можна інтерпретувати таким

чином, що у структурі мотивації більшості здобувачів вищої освіти зовнішні мотиви до занять з фізичної культури переважають над внутрішніми. З'ясовано, що в структурі захворюваності студентів I-II курсів базових закладів вищої освіти перше місце посідають офтальмологічні захворювання (міопія та інші), друге – вади серцево-судинної і дихальної систем (вегетосудинна дистонія та інші), третє місце – так звана ортопедична група або вади опорно-рухового апарату (деформації грудної клітини, плоскостопість і т. д.). Скерування студентів до підготовчої медичної групи обумовлене вказаними вище категоріями захворювань зорової сенсорної системи, ортопедичної групи та групи терапевтичних порушень, що спричинені переважно прогресуючою недостатністю рухової активності. Показово, що студенти основної медичної групи продемонстрували позитивне ставлення до спільних занять представників двох груп під керівництвом одного викладача, тимчасом як понад третина студентів підготовчої медичної групи висловилися проти цього і вважають доцільним виокремити заняття для підготовчої групи, оскільки відчувають їх неефективність, певний дискомфорт, дефіцит уваги з боку викладача.

У четвертому розділі «Обґрунтування та експериментальна перевірка програми корекції функціонального стану студентів підготовчої медичної групи» вперше обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено ефективність розробленої авторкою програми з точки зору впливу на показники фізичного розвитку, фізичної підготовленості та функціонального стану учасників дослідження. Програма, реалізація якої розрахована на рік, складається з чотирьох блоків – цільового, змістового, організаційного та результативного. У ній використані специфічні принципи інтегративного фізичного виховання – принципи тривекторності, індивідуалізації, збільшення емоційної опірності, гармонізації дихання, раціоналізації постави, збереження зору. Значним позитивом програми є розмаїття спектру корекційних вправ, спрямованих на покращення роботи зорової сенсорної системи (виконуються при офтальмологічних захворюваннях), стану опорно-рухового апарату (при ортопедичних захворюваннях), роботи серцево-судинної і дихальної систем (при терапевтичних захворюваннях). Отже, спрямованість вправ відповідає найпоширенішим групам захворювань, характерних для студентів підготовчої медичної групи. Програма враховує їх інтереси до різних видів рухової активності, що були виявлені раніше. Під впливом засобів програми у межах експериментальної групи відбулися статистично достовірні зміни в рівні фізичної підготовленості та функціональному стані як юнаків, так і дівчат. Загалом засвідчено, що програма, розроблена спеціально для студентів підготовчої медичної групи, продемонструвала більш виражений позитивний ефект порівняно

з традиційною університетською програмою фізичного виховання, за якою займалися студенти контрольної групи разом зі студентами основної медичної групи.

За результатами проведеного дослідження автор розробила практичні рекомендації для викладачів закладів вищої освіти, які впливають безпосередньо з авторського досвіду проведення формувального експерименту.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» систематизовано та узагальнено отримані результати, виділено ті з них, які підтверджують здобуті раніше дані та зроблені іншими авторами висновки щодо проблематики магістерського дослідження.

Висновки відображають вирішення поставлених у дослідженні завдань, висвітлюють основні результати проведеного дослідження та підтверджують їх ефективність.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в декількох важливих аспектах.

1. У роботі вперше обґрунтовано та експериментально перевірено програму корекції функціонального стану студентів підготовчої медичної групи для закладів вищої освіти, яка складається з чотирьох блоків. Змістовий блок програми передбачає комплексне застосування корекційних вправ, комбіноване поєднання спортивних ігор (футбол, волейбол) та різновидів гімнастики (силової аеробіки, калонетики та атлетичної гімнастики, стретчингу й пілатесу), що позитивно впливають на розвиток аеробної витривалості, м'язової сили, гнучкості, рівноваги та координації.

2. Вперше науково обґрунтовано потребу зміни підходів до організації фізичного виховання студентів підготовчої медичної групи, а саме їх виокремлення з основного відділення в окрему групу під час занять.

3. Розширено наукові дані щодо організації та проведення занять зі студентами підготовчої медичної групи з різними порушеннями стану здоров'я та низьким рівнем фізичної підготовленості.

4. Набули подальшого розвитку наукові розвідки щодо підвищення мотивації до занять фізичними вправами, які доповнені, зокрема, даними про інтереси й мотиви студентів підготовчої медичної групи до активних занять фізичною культурою, а також наукові матеріали щодо особливостей функціонального стану, фізичного розвитку та фізичної підготовленості студентської молоді з різних регіонів України.

3. Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій

Достовірність наукових положень, викладених у дисертації, підтверджується проведенням дослідження в контрольній та експериментальній

групах, об'єктивними та адекватними методами дослідження, вдало підібраними й коректними методами математичної обробки даних.

4. Повнота відображення в опублікованих працях наукових положень, результатів дослідження і висновків дисертації

Повнота викладення результатів дослідження у публікаціях підтверджується тим, що за темою дисертації опубліковано 18 друкованих праць, серед яких 11 наукових статей, де відображаються основні наукові результати, досягнуті у процесі дисертаційного дослідження. Одну із зазначених наукових статей опубліковано в закордонному періодичному виданні, внесеному до міжнародної наукометричної бази даних наукових публікацій Web of Science, інші 10 – у фахових виданнях України категорії Б. 7 публікацій засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Повнота викладення результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях дозволяє стверджувати, що робота відповідає всім вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка зі спеціальності 017 – Фізична культура і спорт.

5. Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці програми корекції функціонального стану студентів підготовчої медичної групи у процесі фізичного виховання та практичних рекомендацій щодо корекції їх функціонального стану; у використанні результатів дослідження при проведенні лекційних і практичних занять із майбутніми фахівцями з фізичної культури; в їх використанні для розробки науково-педагогічними працівниками робочих навчальних програм при підготовці студентів у закладах вищої освіти України на заняттях із дисципліни «Фізичне виховання» у непрофільних закладах вищої освіти.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Львівського державного університету фізичної культури ім. Івана Боберського; Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка; державного закладу «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка»; Комунального закладу Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти». Впровадження підтверджено відповідними актами.

6. Зауваження до змісту і тексту дисертації

В роботі є незначні недоліки, які змушують опонента висловити відповідні зауваження і пропозиції.

1. У першому розділі окремі результати аналізу викладені дуже розпливчасто і не підкріплені конкретними цифрами і статистичними даними. Особливо важливими при цьому, враховуючи проблематику роботи, видаються результати досліджень морфологічних і функціональних показників студентської молоді.

2. У третьому розділі, який присвячено викладу і тлумаченню результатів констатувального експерименту, такому викладу в підрозділах передують огляди наукових розвідок інших авторів. У деяких місцях автор подає аргументацію актуальності дослідження (с. 109-110), це стосується навіть початку практичних рекомендацій (с. 177). На нашу думку, було б доцільніше окремо розглядати результати проведених раніше досліджень у першому розділі, а в розділах, присвячених результатам емпіричного дослідження, давати лише порівняння власних результатів з тими, які були отримані іншими авторами.

3. Передування коментарів до таблиці 3.1 викладеним у таблиці фактичним даним, а також дублювання деяких коментарів після таблиці 3.1 ускладнюють сприймання результатів дослідження мотивації студентів Дрогобицького ДПУ ім. І. Франка до активної участі в заняттях з фізичної культури.

4. При перевірці впливу програми корекції функціонального стану студентів підготовчої медичної групи (четвертий розділ) задіяно достатню кількість показників функціонального стану, проте спектр показників фізичного розвитку (довжина і маса тіла, обвід грудної клітини, індекс маси тіла та індекс Піньє) видається надто вузьким для отримання повнішої картини впливу програми на морфологію здобувачів вищої освіти. Цей спектр міг би бути розширений за рахунок додаткових показників у рамках антропометричного методу дослідження, які вказують на особливості будови тіла (обводи шиї, плеча, талії, тазу, стегна та інші, індекс пропорційності, коефіцієнти за стандартами гармонічності атлетичного розвитку мускулатури для юнаків і т. д.).

5. На думку опонента, висновки певною мірою перевантажені цифровими показниками, які стосуються виконання окремих вправ при тестуванні фізичної підготовленості та функціонального стану студентів.

7. Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Результати аналізу дисертаційної роботи Кухар Мар'яни Михайлівни на тему «Корекція функціонального стану студентів підготовчої медичної групи» дає підстави стверджувати, що дисертація є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке виконане на високому науковому рівні, має велику теоретичну і практичну цінність для галузі фізичної культури і спорту.

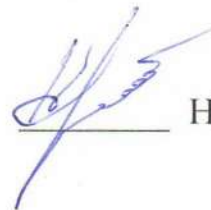
За рівнем підготовки роботи, актуальністю розкритих питань, новизною

отриманих результатів дослідження дисертація відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами), а її авторка Кухар Мар'яна Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри фізичного виховання
факультету здоров'я та фізичного виховання
державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»

03.06.2025 р.



Наталія БОНДАРЧУК

